

9.2.2026

Aino Kurtti

MmV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö HE 161/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä HE 161/2025 vp poronhoitolain muuttamisesta.

Esitetyt tavoitteet laidunten kestävyysparantamiseksi ovat tarpeellisia, mutta esitys sisältää useita kohtia, jotka heikentävät maanomistajien oikeuksia, omaisuudensuojaa sekä maa- ja metsätalouden toimintaedellytyksiä poronhoitoalueella.

MTK korostaa, että poronhoito on yksi maankäyttömuoto muiden joukossa — ei etuoikeutettu maankäyttömuoto, jonka kehittäminen voi tapahtua muun maankäytön ja maanomistajien kustannuksella. Kaikkienensa poroelinkeinon merkitys ja vaikutukset tulee kuvata esityksessä nykyistä realistisemmin. Tällä hetkellä poronhoitoalueella on merkittäviä huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen liittyviä hankkeita, jotka ovat viivästyneet tai estyneet kokonaan poroelinkeinon vastustuksen vuoksi. Myös nämä maakunnan kehittämisen kannalta kielteiset vaikutukset tulisi nostaa nykytilan arvioinnissa esiin. MTK pitää tärkeänä lähtökohtana, että poronhoitoa koskeva sääntely on tasapainossa eri elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksien ja maanomistajien perusoikeuksien kanssa.

MTK:n näkemyksen mukaan porolaidunten kestävä käytön suurin este on ylisuuri poromäärä käytettävissä olevaan laidunpinta-alaan nähden. Esitetty lakiuudistus ei tässä muodossaan puutu tähän ongelmaan. Poromäärien hallintaan olisi luotava nykyistä vaikuttavammat ohjauskeinot. Käytännössä tämä tarkoittaisi suurimpien sallittujen poromäärien tarkastelua ja niihin puuttumista nykyistä tiukemmin ja lyhyemmällä suunnitteluvälillä. Kuten esityksen sivulla 27 todetaan, tulisi porolaidunten hoitosuunnitelmiin kytkeä paitsi laidunkiertojärjestelmien kehittäminen, myös poromäärien säätely sopivaksi erilaisille laiduntyypeille ja laidunalueille. Perinteisessä saamelaisessa poronhoidossa porojen ravinnonsaanti sidottiin luonnon rytmeihin ja porokarjan koko mukautui laidunten kantokykyyn. Modernin porotalouden mukanaan tuoma ylisuuri poromäärä ja sen aiheuttama ylilaidunnus eivät enää mahdu laidunalueiden kantokyvyn rajoihin. Vaikka poromäärä tällä hetkellä on tilastojen mukaan alle suurimman sallitun poromäärän, luotettavaa tietoa todellisesta poromäärästä ei ole saatavilla. Saamelaisien totuus- ja sovintokomissiolle laadituissa selvityksissä todetaan, että nykyiset olosuhteet - kuten ylilaidunnus, poromäärien kasvu ja maankäytön muutokset – ovat heikentäneet perinteisen laidunnuksen edellytyksiä, mutta eivät muuta sitä, mitä pidetään perinteisenä poronhoitona.

Poronhoitoalueella yksityismetsien hakkuut ovat paikoin käytännössä pysähtyneet. MTK on huolissaan siitä, että tästä huolimatta esitetään edelleen vaatimuksia hakkuiden vähentämisestä. Metsät tuottavat jo nyt monia hyötyjä yhteiskunnalle. Puuntuotannon ja porolaidunten lisäksi ne tarjoavat mm. hiilinieluja, virkistysmahdollisuuksia ja elinympäristöjä monimuotoisuudelle. Samanaikaisesti on todettava, että ylisuuret poromäärät voivat estää tärkeiden jäkälälaitumien elpymisen.

9.2.2026

Jäkäläkerroksen heikentyminen vaikeuttaa porojen talvista ravinnonsaantia ja lisää keinoruokinnan tarvetta, mikä puolestaan kasvattaa ristiriitoja maa- ja metsätalouden kanssa. Ruokintapaikkojen järjestäminen voi aiheuttaa merkittäviä haittoja ympäristölle, erityisesti metsätalousalueilla, joissa porojen kerääntyminen ruokintapaikoille voi vahingoittaa taimikkoja ja hidastaa metsänkasvua. Porojen kerääntyminen alueelle kuluttaa maastoa ja niiden jätökset sekä käytettävä säilörehu rehevöittävät ympäristöä. Ympäristöä rehevöittävän typen lisääntyminen vesistöissä ja maaperässä suosii reheväkasvuisia heiniä ja varpuja, jotka syrjäyttävät hitaasti kasvavan jäkälän. Pysyväisluonteinen ja / tai runsas ruokinta voi muuttaa alueen kasvilajistoa pysyvästi rehevämmäksi, mikä heikentää edelleen alueen alkuperäistä laidunlaatua. Tämä on paitsi omiaan aiheuttamaan vahinkoa ruokintapaikan ympäristössä, myös ristiriidassa maanomistajan sekä yleisten monimuotoisuustavoitteiden ja velvoitteiden kanssa. Tästä syystä lisä- tai keinoruokinnan järjestämisestä tulee aina sopia etukäteen maanomistajan kanssa. Jatkossa on välttämätöntä seurata laidunten tilaa entistä tarkemmin ja ohjata poromääriä tasolle, joka mahdollistaa laitumien elpymisen. Näin turvataan sekä metsäluonnon kestävyys että kannattavan poroelinkeinon vahva tulevaisuus.

Lausuntopalautteen ja saamelaiskäräjien kanssa pidettyjen neuvotteluiden perusteella päädyttiin jatkovalmistelussa rajaamaan kuulemisten toteuttamista saamelaisten kotiseutualueella. MTK edellyttää, että laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa paliskuntien yksityistä maa- ja metsätaloutta edustaviin tahoihin kohdistuva kuulemisvelvollisuus laajennetaan koskemaan kaikkia yksityismaihin kohdistuvia toimenpiteitä, myös saamelaisten kotiseutualueella. Tämä on olennaista maanomistajien perusoikeutena turvautun omaisuudensuojan toteutumisen näkökulmasta. Lisäksi kuulemisen on oltava aidosti vaikuttavaa, ei vain muodollista. Ehdotetun kuulemisvelvollisuutta koskevan rajauksen perusteena vedotaan mm. saamelaisten kotiseutualueen korkeaan valtion maiden osuuteen (90 %). Valtion maiden osuus alueen kokonaispinta-alasta ei kuitenkaan voi olla peruste kaventaa yksityisen maanomistajan omaisuudensuojaan perustuvaa oikeutta määrätä omaisuudestaan ja tulla kuulluksi alueensa käytöstä. Saamelaisten kotiseutualuetta koskevan kuulemisvelvoitteen poistaminen lakiesityksestä asettaa myös saamelaiset poronhoitajat erilaiseen asemaan verrattuna niihin saamelaisiin maanomistajiin ja perhekuntiin, jotka eivät omista poroja, mutta omistavat maata yksin tai yhteismetsän osakkaana. Esityksessä tuotiin esiin eritoten saamelaisten kotiseutualueen paliskuntiin kohdistuvana haasteena suurimpien sallittujen poromäärien noudattaminen sekä porojen vähentämiseen liittyvät vaikeudet. Tähän peilaten kuulemisvelvollisuuden rajaaminen saamelaisten kotiseutualueen osalta ei edistä alueen yksityisten maanomistajien oikeusturvaa, saati poronhoitolaille asetettuja tavoitteita. Kuulemisvelvoite ja sen ulottaminen koskemaan koko poronhoitoaluetta on olennainen työkalu poronhoidon sosiaalisen kestävyys toteutumisessa sekä poromäärien kontrolloinnissa. Mikäli maanomistajien kuulemisvelvoitetta rajoitetaan, esitys ei tue lain tavoitteiden toteutumista poronhoidon sosiaalisen kestävyys osalta.

Maanomistajiin kohdistuvan kuulemisvelvollisuuden rajaaminen voi johtaa tilanteisiin, joissa paliskunnan laatimat suunnitelmat tosiasiallisesti kaventavat maanomistajan mahdollisuuksia käyttää omaa omaisuuttaan ilman laissa turvattua vaikuttamismahdollisuutta. Esityksessä on selkeä sisäinen ristiriita, koska siinä lisätään laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien kautta paliskuntien suunnitteluvastuuta, mutta ei oteta kantaa mahdollisten aiheutuvien haittojen korvausvastuun vahvistamiseen. Suunnitelmat voivat lisätä laidunpainetta tietyille alueille aiheuttaen ja kohdistuen kumulatiivista haittaa näiden alueiden ympäristölle ja maanomistajille (erityisesti alueet,

9.2.2026

joissa pysyväisluonteista lisäruokintaa). Lisäksi MTK muistuttaa, että toimenpiteet, kuten aitojen ja muiden rakennelmien rakentaminen, luonnon ennallistamiseen liittyvät toimet sekä porojen pysyväisluonteinen lisäruokinta edellyttävät aina maanomistajan lupaa, myös saamelaidun kotiseutualueella.

MTK muistuttaa, että hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat paliskunnan sisäinen työkalu, ja niiden oikeusvaikutukset tulee rajata paliskuntaa itseään koskeviksi. Suunnitelmilla ei saa olla muuta maankäyttöä ohjaavia tai rajoittavia suoria taikka välillisiä vaikutuksia, joiden kautta suunnitelmat tosiasiallisesti ulotettaisiin koskemaan myös muita elinkeinoja. Yksi omaisuuspuolelta keskeinen ulottuvuus on, että omistajalla on lähtökohtainen oikeus määrätä omaisuutensa käytöstä.

Hoito- ja käyttösuunnitelmat eivät saa rajoittaa tätä oikeutta. Mikäli hoito- ja käyttösuunnitelmilla tulkitaan olevan esimerkiksi maankäyttöä ohjaavaa luonnetta, niiden oikeusvaikutukset laajenevat mm. kaavoituksen kautta koskemaan myös muita elinkeinoja. Tämä ei tue esityksen perimmäisiä tavoitteita. Rajoituksia ei tule valua kaavoituksen ja siihen liittyvien viranomaisneuvottelujen kautta maanomistajille tai muille elinkeinoille ja maankäytölle. Maanomistajan omat tavoitteet alueensa käytöstä ja kehittämisestä on otettava huomioon, eikä rajoituksia tai vahinkoa tälle käyttötarkoitukselle tule aiheuttaa. Mikäli hoito- ja käyttösuunnitelmilla kavennetaan maanomistajan mahdollisuutta hyödyntää omaisuuttaan haluamallaan tavalla tai muutoin aiheutetaan vahinkoa, vahingot on korvattava täysimääräisesti. Kuten myös lausuttavana olevassa esityksessä todetaan, omaisuuden käyttörajoitusten korvaamisella on merkitystä arvioitaessa rajoitusten hyväksyttävyyttä (PeVL 38/1998 vp ja PeVL 6/2010 vp).

Porotalouden tulevaisuustyöryhmä suositteli poronhoitolain 53 §:ään sisältyvien neuvotteluvelvollisuutta koskevien säännösten ajantasaisuuden arviointia. MTK muistuttaa, että käsittelyssä olevan lakimuutoksen tavoite ei ole ollut tehdä hoito- ja käyttösuunnitelmista välinettä tähän eikä tätä suositusta tule viedä käytäntöön. Hoito- ja käyttösuunnitelmilla ei saa olla muuta maankäyttöä ohjaavia tai rajoittavia vaikutuksia, joiden kautta ne tulisivat koskemaan myös muita elinkeinoja, eikä tulevaisuudessa sitä kohden tehtäviä muutoksia tule viedä eteenpäin.

Lopuksi MTK huomauttaa, että esitettyjen toimenpiteiden oikeasuhtaisuus sekä niiden vaihtoehdot ja vaikutukset tulee arvioida nykyistä kattavammin. Esityksessä ei ole riittävästi arvioitu vaihtoehtoja, jotka kohdistuisivat ensisijaisesti valtionmaihin sekä suojelualueisiin. Esitys ei huomioi porolaidunten käytön suunnittelusta metsätaloudelle ja muille elinkeinoille mahdollisesti aiheutuvia haittoja ja niiden taloudellisia vaikutuksia. Esityksessä ei myöskään ole otettu huomioon, että suunnitelmat voivat lisätä porojen laidunnuspainetta aiempaan nähden uusille tai keskitetyimmille laidunalueille, jolloin myös porojen aiheuttamat haitat ja vahingot kumuloituvat näille alueille aiempaan nähden uudella tavalla. MTK esittää, että suunnittelussa tulee ensisijaisesti hyödyntää valtionmaita ja suojelualueita, ja että ehdotettujen toimenpiteiden vaikutukset muille elinkeinoille arvioidaan.

MTK näkee elinvoimaisen ja kannattavan poroelinkeinoon monella tapaa tärkeänä Pohjois-Suomessa ja haluaa esityksillään varmistaa elinkeinoon laajaa hyväksyttävyyttä sekä myös laidunten kykyä varmistaa elinkeinoon tulevaisuuden edellytykset.

9.2.2026

Helsingissä 9.2.2026

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Aino Kurtti, kenttäpäällikkö

Marko Mäki-Hakola, metsäjohtaja